

Lesbrief 9 – Apatheia en agape

Jaar 2

Kim Nataraja

De deugd van berouw helpt ons om ons gewaar te worden van onze egocentrische emoties en leidt tot nederigheid wanneer we ons steeds meer bewust worden van onze nood aan God en het feit dat wij zonder Christus niets kunnen. De erkenning van onze kwetsuren, als helend inzicht, leidt tot een groeiend gevoel van harmonie en evenwicht in ons emotionele leven. Daarenboven kunnen wij - omdat wij onszelf ondanks onze fouten bemind weten - steeds beter onze medemensen accepteren en liefhebben omdat wij onszelf weerspiegeld zien in hen. "Een monnik is een mens die zichzelf beschouwt als één met alle mensen, want hij lijkt voortdurend zichzelf te zien in ieder mens". (Evagrius – hoofdstukken over het Gebed).

Evagrius noemde deze harmonieuze manier van zijn, waar we naar toe groeien met de hulp van genade, een combinatie van 'apatheia' en 'agape' – emotionele integratie en Goddelijke liefde die nauw verbonden zijn: "Agape is het kind van Apatheia".

Cassianus gebruikte deze term 'apatheia' niet, maar noemde het 'zuiverheid van hart'. Thomas Merton legt het als volgt uit: "zuiverheid van hart Een volledige acceptatie van onszelf en van onze situatie loslaten van alle bedrieglijke voorstellingen van onszelf, alle overdreven inschattingen van onze eigen capaciteiten, opdat wij kunnen gehoorzamen aan Gods wil zoals die tot ons komt".

Contemplatieve mensen wordt vaak verweten dat hun inspanning "zelfzuchtig" is, dat zij alleen maar bezorgd zijn om hun eigen redding. Voor Evagrius en de Woestijnvaders en -moeders was het gebed van het grootste belang; voor hen was dat de zin van het leven. En toch wordt er gezegd: "Het kan gebeuren dat tijdens ons gebed een broeder ons komt bezoeken. Dan moeten we kiezen: of we onderbreken ons gebed, of we stellen onze broeder teleur doordat we weigeren hem te woord te staan. Maar de liefde is groter dan het gebed. Gebed is één van de vele deugden, terwijl de liefde alle deugden in zich heeft". (Johannes Climacus, 7e eeuw).

Pas als we zelf schoon schip hebben gemaakt, zijn we in staat waarlijk mededogen voor anderen te voelen en hulp te bieden: "Verkrijg zelf innerlijke vrede en duizenden om je heen zullen redding vinden" (St. Serafim van Sarov). Laten we nooit vergeten dat wij werkelijk allen één zijn in Christus en dat wat onze naaste overkomt onze grootste zorg is: "Leven en dood hangen af van onze naaste. Als we onze broeder voor ons winnen, winnen we God. Maar als wij aanstoot geven aan onze broeder, zondigen we tegen Christus" (St. Antonius). Het spirituele pad helpt ons om de kloof te dichten tussen onszelf en de ander. Wij zijn de hoeder van onze broeder. Als resultaat zal

de wereld veel vrediger worden; niet omdat wij de wereld veranderen maar omdat wij onze eigen houding wijzigen: van zelfzuchtigheid naar bekommernis om elkaar, ongeacht familiebanden, achtergrond, cultuur of religie: "Wees zelf de verandering die je in de wereld zou willen zien" (Gandhi) – de essentie van Jezus' leer.